

Regeringskansliet

2016-08-15

1 (5)

Dnr 6.1.1-2015:00868

Redovisning av uppdrag om kunskapskrav i läsförståelse och obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1

Dnr U2015/03529/S

Härmed redovisas uppdraget om kunskapskrav i läsförståelse och obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1, givet i regeringsuppdrag för budgetåret 2015. Den 15 februari 2016 har redovisning skett för hela uppdraget. Denna redovisning gäller, enligt uppdrag från regeringen, specifikt för obligatoriska bedömningsstöd i specialskolan.

Sammanfattning

Skolverket har i enlighet med regeringsuppdraget tagit fram och redovisat förslag till kunskapskrav i årskurs 1 i läsförståelse. Kunskapskrav i årskurs 1 är sedan april månad publicerat på Skolverkets webbplats. Bedömningsstöd i matematik och i läs- och skrivutveckling har tagits fram för grundskolan i syfte att främja en kontinuerlig och systematisk bedömning, uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling. Kunskapskrav har tagits fram i samklang med obligatoriskt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling för de berörda skolformerna grundskolan., sameskolan och specialskolan.

Bedömningsstöd för specialskolan som redovisas för här, har tagits fram enligt syftet i regeringsuppdraget för att förbättra förutsättningarna för att tidigt identifiera elever som är i behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller särskilt stöd, men även för att identifiera elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, så att relevanta insatser kan göras.

Insatsen har hittills genomförts i enlighet med regeringsuppdraget.

1 Utredning

Skolverket har under föregående år haft i uppdrag att ta fram bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling och i matematik i årskurs 1 i grundskolan, vilka publicerades i juni 2015 på Skolverkets webbplats i bedömningsportalen bakom lösenordsskydd. De publicerade bedömningsstöden har setts som en utprövningsomgång inför uppdraget att ta fram obligatoriska bedömningsstöd. Lärare som använt sig av bedömningsstöden gavs under hösten 2015 möjlighet att besvara en enkät på Skolverkets webbplats. I enkäten har lärare lämnat synpunkter på bedömningsstödens utformning, innehåll och nivåer på avstämningar. Avstämningar avser de tillfällen

då bedömning sker i enlighet med bedömningsstöden. Synpunkterna har tagits tillvara inför revidering och nykonstruktion av obligatoriska bedömningsstöd för de berörda skolformerna.

Samråd

Skolverket har med anledning av uppdraget om kunskapskrav och obligatoriska bedömningsstöd vid tre tillfällen mött representanter för regeringens utredning om en läsa-skriva-räkna-garanti och vid ett annat tillfälle mött utredningen om elever med grav språkstörning inom specialskolan. Samråden har gett möjlighet till att beskriva var man befinner sig i de olika uppdragen.

Skolverket har under hösten 2015 och våren 2016 vid ett femtontal skolbesök fört samtal med verksamma lärare och skolledare om kunskapskrav i årskurs 1 och utformning av bedömningsstöd för respektive skolform. Synpunkter från besöken har tagits tillvara vid utformning av såväl kunskapskrav som bedömningsstöd.

Med Specialpedagogiska skolmyndigheten har samverkan skett i fråga om utformning av kunskapskrav för specialskolan utifrån kursplanerna i svenska, svenska som andraspråk och svenska för döva och hörselskadade. I fråga om bedömningsstöd i specialskolan har samverkan skett kontinuerligt sedan hösten 2015 genom utsedd kontaktperson från myndigheten, som stått i nära kontakt med de två lärosäten som utformat bedömningsstöden för specialskolan. Kontaktpersonen från Specialpedagogiska skolmyndigheten har under konstruktionen av bedömningsstöden, medverkat vid utprövningar i specialskolan. Statistik visar att läsåret 2015/2016 var totalt 75 elever mottagna i årskurs 1 i specialskolan. Av dessa hade 22 elever grav språkstörning och 53 elever var döva eller hörselskadade.

1.1 Vägval under processen

Obligatoriska bedömningsstöd i specialskolan

Under 2016 har viss revidering och nykonstruktion av de tidigare publicerade bedömningsstöden för grundskolan i läs- och skrivutveckling och i matematik i årskurs 1 skett, med åtföljande utprövningar. Arbetet utförs av de lärosäten som har Skolverkets uppdrag att konstruera och utveckla bedömningsstöden utifrån vad utprövningsomgången visat i form av lärares synpunkter vid användning av bedömningsstöden i grundskolan i relation till deras syfte.

Vid framtagning av bedömningsstöd för specialskolan har konstruktörer vid lärosätena utgått från bedömningsstöden för grundskolan. Materialen har i vissa delar behövt revideras och för vissa områden har helt nya underlag tagits fram utifrån specialskolans behov och förutsättningar. Vid kontakter med lärare i specialskolan och vid utprövningar, har lärare varit positiva till att få bidra med synpunkter på bedömningsstöden och till att delta i utprövningar. Lärare har också uttryckt uppskattning över att få ett stöd för undervisning och bedömning med hjälp av de obligatoriska bedömningsstöden. Omfattande utprövningar på skolorna och samtal

med verksamma lärare har bidragit till en ökad kännedom om reformen i specialskolan.

Lärosätena har uttryckt att en svårighet varit att hitta relevant forskning på området inom matematik och läs- och skrivutveckling samt att få tillgång till expertis vid lärosäten med kompetens för denna skolform. Forskningsfälten inom båda ämnesområdena är relativt begränsade, vilket har komplicerat konstruktion och utveckling av bedömningsstöd för specialskolan.

Att bedömningsstöden ska användas i årskurs 1 och inte i årskurs 2 i specialskolan, där kunskapskrav och nationella ämnesprov i övrigt tillämpas ett år senare än i grundskolan, är ytterligare en aspekt som har behövt kommuniceras och förtydligas i kontakt med skolorna. Lärare som undervisar döva och hörselskadade elever i aktuell årskurs har framfört farhågor över att elever i årskurs 1 inte kommer att nå kunskapskravet i läsförståelse. Eleverna har enligt lärarna, under alltför kort tid fått undervisning i teckenspråk och utvecklat detta eller fått del av undervisning i skriftspråket. Även gällande gruppen elever i specialskolan med grav språkstörning har farhågor om svårigheten att nå kunskapskrav redan i årskurs 1, framförts.

Utifrån dessa farhågor ser Skolverket ett behov av att under kommande år, följa upp i vilken utsträckning elever når kunskapskrav i årskurs 1 och på vilket sätt bedömningsstöd i årskurs 1 har gett lärare stöd vid bedömning. I linje med Skolverkets Budgetunderlag 2017-2019 (dnr 2016:00316) ser Skolverket ingen möjlighet till att inom den nuvarande modellen för förvaltningsanslag, genomföra en sådan uppföljning.

Obligatoriska bedömningsstöd i matematik

Vid utprövningar av bedömningsstöd i matematik för specialskolans årskurs 1 har det visat sig vara möjligt att endast genomföra tydligt lärarledda uppgifter enskilt med elever, motsvarande de muntliga uppgifterna i bedömningsstöd för grundskolans årskurs 1. I årskurs 1 i grundskolan genomförs även skriftliga uppgifter. Att använda skriftliga uppgifter i årskurs 1 i specialskolan har inte varit möjligt då elever ofta har svårigheter med att använda, förstå och skriva siffror. Det har också visat sig att många elever har svårt att förstå vissa matematiska begrepp och lärarna har därför med teckenspråk behövt förklara flera av begreppen.

I utprövningarna av bedömningsstödet i matematik har fem specialskolor och en grundskola med hörselklasser med sammanlagt nio olika lärare runt om i landet involverats. Lärarna har även besvarat en medföljande enkät till stöd för bedömningsstödet konstruktion och utformning.

Obligatoriska bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling

Vid konstruktion och utprövningar av bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling för specialskolan i årskurs 1, har svårigheten varit att, i det som rör elevens läsutveckling, hitta lämplig nivå och utforma avstämningen som relaterar till kunskapskrav i läsförståelse enligt kursplanen i svenska, svenska som andraspråk och svenska för döva och hörselskadade. För att inte avstämningen ska bli för svår har

avstämningen som relaterar till kunskapskravet enligt kursplanen i svenska för döva och hörselskadade delats in i två delar, där den första delen i avstämningen berör bokstäver kopplade till handalfabetet och att visa förståelse vid lärarens läsning och samtal om innehållet, medan den andra delen i avstämningen handlar om elevens egen läsning. Den senare avstämningen har även förstärkts med extra bildstöd som stöder förståelsen för innehållet i texten och därmed stöder bedömningen av kunskapskravet.

Även den första avstämningen som gäller elevens skrivutveckling, har krävt ny utformning av uppgiften och bedömningen, då de flesta elever har teckenspråk som sitt förstaspråk, vilket påverkar hur eleverna uttrycker sig i skrift. De texter eleverna skriver utgår därför från den struktur och den grammatik som används i teckenspråk. I lärarinformationen till avstämningen beskrivs utförligt hur bedömning sker utifrån detta språkliga perspektiv.

I utprövningarna av bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling har sex specialskolor och nio olika lärare runt om i landet involverats och lärarna har även besvarat en medföljande enkät till stöd för bedömningsstödet konstruktion och utformning.

2 Implementering och publicering

I regeringsuppdraget ingår implementeringsinsatser, vilka påbörjades under hösten 2015 med bland annat medverkan vid konferenser och utbildningsinsatser för medverkande inom Läslyftet och Matematiklyftet. Tre filmer om de redan framtagna bedömningsstöden är publicerade på Skolverkets webbplats och i sociala medier. Filmerna beskriver bedömningsstödens syfte och innehåll och innehåller även exempel på hur de kan användas i undervisningen.

Information till huvudman

Skolverket har på sin webbplats och i bedömningsstöden beskrivit hur bedömningsstöden kan användas av huvudman och rektor som delar av underlagen i det systematiska kvalitetsarbetet. De kan ses som ett stöd i arbetet med att dels utveckla undervisningen, dels fördela resurser efter elevernas olika förutsättningar och behov.

Implementering

Under våren 2016 informeras de olika skolformerna om kunskapskrav och bedömningsstöd genom Skolverkets medverkan i konferenser, via informationsutskick till skolor med årskurs 1-3, i Skolverkets nyhetsbrev, i sociala medier och på Skolverkets webbplats. Behov finns av riktade implementeringsinsatser med anledning av införande av kunskapskrav i årskurs 1 i specialskolan. Implementering i specialskolan sker genom skolbesök vid utprövningar av bedömningsstöden samt genom riktade utskick till specialskolan och planerade nätverksmöten med rektorer vid specialskolan där Skolverket medverkar.

2016-08-15

5 (5)

Dnr 6.1.1-2015:00 868

Skolverket tar i början av hösten 2016 fram föreskrifter för obligatoriska bedömningsstöd för de olika skolformerna.

De obligatoriska bedömningsstöden i årskurs 1 har publicerats i Skolverkets bedömningsportal den 1 juli 2016 för grundskolan. För specialskolan publiceras de senast 1 september 2016 och för grundsärskolan senast 1 januari 2017.

På Skolverkets vägnar

Anna Ekström
Generaldirektör

Maj Götefelt
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Mikael Halápi, Kjell Hedwall och Anna Westerholm i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.